

СХВАЛЕНО

рішенням педагогічної ради
від 29.01.2024 року
(протокол № 4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом № 14 від 29.01.2024 року
Директор Запорізької гімназії № 41
Тетяна БОБРУЛЬ

Стратегія розвитку читання на 2023 – 2032 роки «Читання як життєва стратегія»

*Розроблено на основі Стратегії розвитку читання на 2023 – 2032 роки,
затвердженої розпорядженням Кабінету міністрів України
від 03.03.2023 № 190-р «Про схвалення Стратегії розвитку читання на період
до 2032 року “Читання як життєва стратегія” та затвердження
операційного плану її реалізації на 2023-2025 роки»*

СХВАЛЕНО

рішенням педагогічної ради
від 29.01.2024 року
(протокол № 4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом № від 29.01.2024 року
Директор Запорізької гімназії № 41
_____ Тетяна БОБРУЛЬ

Стратегія розвитку читання на 2023 – 2032 роки «Читання як життєва стратегія»

*Розроблено на основі Стратегії розвитку читання на 2023 – 2032 роки,
затвердженої розпорядженням Кабінету міністрів України
від 03.03.2023 № 190-р «Про схвалення Стратегії розвитку читання на період
до 2032 року “Читання як життєва стратегія” та затвердження
операційного плану її реалізації на 2023-2025 роки»*

Загальна частина

Набуття звички читання як щоденної практики, а також формування читацької грамотності визначають можливості для якісного здобуття освіти, розвитку критичного мислення, самореалізації особистості та загалом більшої задоволеності життям в умовах інформаційного перенасичення, нестабільної політичної чи економічної ситуації в державі. Крім того, читання є одним із ключових чинників розвитку людського потенціалу.

Під читанням у цій Стратегії розуміється практика читання книг у будь-якому форматі. Увага до книжкового контенту зумовлена тим, що за останнє десятиліття показники споживання інформації невпинно зростають, а соціальним мережам та іншим онлайн-ресурсам приділяється дедалі більше часу. Тим часом рівень споживання книжкового контенту і, як наслідок, здатність до критичного сприймання інформації, концентрації уваги знижуються.

Стратегія визначає мету, цілі та основні завдання, на виконання яких повинна бути спрямована реалізація державної політики щодо підтримки і розвитку читання.

Розроблення Стратегії зумовлено необхідністю кардинальних змін у підходах до промоції читання як усвідомлено обраної дозвіллевої, освітньої практики та практики саморозвитку - для всебічного та гармонійного розвитку особистості, зокрема критичного мислення та освітнього рівня, що відповідатиме європейським освітнім та іншим нормам.

Реалізація Стратегії виконує завдання розвитку української культури та людського потенціалу нації, що є основою збереження української державності та ідентичності, національної консолідації, модернізації, сталого розвитку суспільства і кожного його члена.

Нормативно-правові акти, що діють у відповідних сферах

Стратегія узгоджується з положеннями таких нормативно-правових актів:

- [Закону України](#) “Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні”;
- [Закону України](#) “Про бібліотеки і бібліотечну справу”;
- [Закону України](#) “Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту”;
- Указу Президента України від 2 червня 2021 р. [№ 225](#) “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року “Про Стратегію людського розвитку”;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. [№ 219](#) “Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до

2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” (Офіційний вісник України, 2016 р., № 26, ст. 1047);

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. [№ 988](#) “Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року” (Офіційний вісник України, 2017 р., № 1, ст. 22);
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. [№ 596](#) “Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року “Сильна мова - успішна держава” (Офіційний вісник України, 2019 р., № 62, ст. 2159);
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 р. [№ 474](#) “Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року” (Офіційний вісник України, 2021 р., № 42, ст. 2565);
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. [№ 366](#) “Про схвалення Національної стратегії із створення безбар’єрного простору в Україні на період до 2030 року” (Офіційний вісник України, 2021 р., № 36, ст. 2154);
- постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. [№ 695](#) “Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки” (Офіційний вісник України, 2020 р., № 67, ст. 2155).

Аналіз сучасного стану розвитку читання, обґрунтування необхідності розв’язання ключових проблем

На сучасному етапі розвитку суспільства актуальність проблеми читання зростає, оскільки читання є основою щоденної діяльності кожної людини, зокрема інформаційної, освітньої, пізнавальної, професійної.

На сьогодні читання для задоволення та розвитку як життєва практика втрачає свою популярність в Україні, поступаючись споживанню “швидкої” інформації із соціальних мереж, доступному відеоконтенту і телебаченню. Ситуація в Україні є особливо гострою: надто замала кількість виданих книжок на душу населення, а показники кількості населення, що читає, стрімко падають. Так, останнє і єдине порівнюване дослідження читання “Читання в контексті медіаспоживання та життєконструювання” (2020) підтверджує це: частота читання книжок під час дозвілля серед українців дещо зменшилась: якщо у 2018 році 11 відсотків стверджували, що читають щодня, то у 2020 році лише 8 відсотків дорослого населення щоденно читають. Для порівняння: частка читачів віком від 18 років, які читають щонайменше раз на тиждень, - 19 відсотків, тим часом відповідно до звіту Міжнародної асоціації видавців кількість канадців, які

читають мінімум раз на тиждень, становить 67 відсотків; Франція має 60 відсотків читачів, які регулярно читають, Ісландія - 53 відсотки.

Для поширення читання як практики дуже важливим є читання у родині, особливо у такій, де зростають діти. Саме сприйняття читання в дитинстві має вирішальний вплив на частоту читання у дорослому віці: так, серед нечитачів лише 23 відсотки стверджують, що батьки привчали їх до читання і їм це подобалося, а серед щоденних читачів таких 70 відсотків. Незважаючи на те, що з усіх вікових груп діти шести - дев'яти років залишаються найактивнішими читачами, з віком ця звичка фактично зникає: згасання інтересу до читання починається з 9-10 років, а серед старших підлітків з 14 років скорочення кількості читачів, що читають щодня, порівняно з наймолодшою віковою групою, здійснюється більш як удвічі.

За таких обставин дедалі більшу роль повинні відігравати бібліотеки як один із базових елементів суспільного розвитку і таких його складових, як культура, наука і освіта.

З огляду на окреслену ситуацію ключовими проблемами, які потребують розв'язання у гімназії, є:

- відсутність достатньої пропозиції книжок у бібліотеці закладу освіти, зокрема відповідно до інформаційних потреб, естетичного та інтелектуального рівня учасників освітнього процесу;
- недостатня сформованість потреби у читанні здобувачів освіти;
- брак в учнів мотивації до читання через неусвідомлення його інструментального значення;
- недостатній рівень спроможності бібліотеки надавати якісні бібліотечні послуги;
- відсутність достатньої поінформованості потенційних читачів про асортимент книг у бібліотеці;
- відсутність у певної частини учасників освітнього процесу самоідентифікації із споживачем українськомовного книжкового продукту, що була спричинена в тому числі домінуванням іноземного (передусім російськомовного) культурного продукту в Україні.

Внаслідок розвитку культури споживання “швидкого” контенту книжки стають менш популярними, зокрема через легку доступність, безкоштовність і кліповість, максимальну спрощеність інформації із соціальних мереж. Лише активні промоційні заходи, спрямовані на підтримку і розвиток читання на національному рівні, дадуть змогу утримати наявну кількість читачів та розширити аудиторію людей, які володіють критичним мисленням та навичками, визначеними ключовими відповідно до звіту Всесвітнього економічного форуму “Майбутні робочі місця - 2025”.

Мета, стратегічні цілі та завдання, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

Метою Стратегії є формування звички та потреби в читанні як обов'язкового компонента життєвої стратегії здобувачів освіти, поліпшення читацької грамотності та сприяння розвитку людського потенціалу.

Реалізація Стратегії здійснюється у двох стратегічних напрямках: шляхом підтримки та розвитку книжкової екосистеми - в результаті реалізації цього напрямку читачі отримають доступ до якісної різножанрової книги, насамперед україномовної, у різних форматах відповідно до потреб, та шляхом формування навички і потреби в читанні - в результаті реалізації цього напрямку здобувачі освіти обиратимуть читання як свідому та регулярну практику для дозвілля, навчання та розвитку.

Стратегічний напрям I. Доступ до книги. Підтримка та розвиток книжкової екосистеми

Стратегічні цілі зазначеного напрямку:

- забезпечення на постійній основі актуалізації фондів бібліотеки закладу освіти;
- забезпечення інформатизації бібліотеки закладу освіти (каталоги в бібліотеці).

Стратегічний напрям II. Формування звички і потреби в читанні. Читання як тренд

Стратегічні цілі зазначеного напрямку:

- формування навички читання книг як регулярної дозвілльєвої практики здобувачів освіти, а також як інструменту кар'єрного зростання та саморозвитку усіх учасників освітнього процесу;
- широко практикувати читання як засіб інклюзії та соціальної адаптації.
- забезпечення постійної інтерактивізації процесу розвитку інтересу до книжки;
- створення умов для оволодіння різними читацькими техніками, інноваційного розвитку читання на рівні загальної середньої освіти;
- популяризація читання як чинника розвитку критичного мислення та інструменту досягнення успіху у навчанні та житті;
- забезпечення використання читання як засобу роботи із вразливими групами населення, зокрема особами з посттравматичним стресовим розладом.

Етапи реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії здійснюватиметься трьома етапами відповідно до операційних планів заходів.

Перший етап - 2023-2025 роки. Основними результатами на цьому етапі повинні стати: створення належних умов для популяризації та поширення української книги серед учасників освітнього процесу, актуалізація фондів бібліотеки а також розвиток читання здобувачів освіти.

Другий етап - 2026-2028 роки. Другий етап передбачає продовження виконання розпочатих на першому етапі завдань та запровадження нових заходів, спрямованих на посилення ролі читання в учнівській спільноті як необхідної складової життєвого успіху кожної людини та соціально-економічного розвитку держави в цілому. Результатами другого етапу повинні стати: підвищення рівня читацького інтересу серед учасників освітнього процесу та посилення ролі читання в розвитку критичного та креативного мислення здобувачів освіти.

Третій етап - 2029-2032 роки. На третьому етапі виконуються ті завдання, розв’язання яких розпочато на першому та другому етапах реалізації Стратегії, а також здійснюються заходи, визначені операційним планом реалізації третього етапу Стратегії. Основними результатами третього етапу повинні стати: системна актуалізація бібліотечних фондів, забезпечення цифрової доступності книжок та інформації про книжки (каталоги в бібліотеці), врахування в освітній програмі навчального закладу застосування сучасних читацьких технік, підвищення рівня читацької грамотності серед здобувачів загальної середньої освіти, проведення соціальних кампаній з промоції читання з метою профілактики психічного здоров’я.

Досягнення стратегічних цілей буде здійснюватися трьома етапами за такими показниками:

Показник	I етап (2023-2025 роки)	II етап (2026-2028 роки)	III етап (2029- 2032 роки)
За стратегічною ціллю “Читач має доступ до легальної книжкової продукції”			
Частка респондентів, що обирають українську мову для читання книг, відсотків	42	47	57
Щорічне оновлення фондів бібліотеки, відсотків	0,1	1	2
За стратегічною ціллю “Читання книг є регулярною дозвіллевою практикою більшості людей в Україні”			
Частка читачів, які читають книги бібліотечного фонду гімназії хоча б раз на місяць, відсотків	25	30	40

За стратегічною ціллю “Здобувачі освіти сприймають читання як невід’ємну складову освітньої практики протягом життя”

Частка дітей, які ніколи не читають книжки бібліотечного фонду гімназії, відсотків	20	19	17
--	----	----	----

Частка читачів серед старших підлітків (14-15 років, читають щодня), відсотків	16	18	22
--	----	----	----

За стратегічною ціллю “Читання широко практикується як засіб інклюзії та соціальної адаптації”

Збільшення (за потреби) кількості документів бібліотечного фонду бібліотек для осіб з вадами зору, відсотків	0,25	0,4	0,5
--	------	-----	-----

Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

Моніторинг та оцінка результативності реалізації Стратегії та операційних планів реалізації Стратегії проводяться щороку членами методичної ради гімназії.

Результати моніторингу та оцінки реалізації Стратегії висвітлюються у річних звітах про реалізацію Стратегії та операційних планів її реалізації, які щороку готує завідувач бібліотекою.

Результати моніторингу розміщуються на сайті навчального закладу та враховуються під час розроблення операційних планів реалізації Стратегії на наступні періоди.

Узагальнена оцінка результативності Стратегії проводиться протягом року після завершення строку її дії.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для реалізації Стратегії

Заходи з реалізації Стратегії будуть впроваджуватися протягом 2023-2032 років за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів в межах бюджетних призначень, передбачених головним розпорядникам бюджетних коштів на відповідний період, інших джерел, не заборонених законодавством.